

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๘

เรื่องพิจารณาที่ ๔/๒๕๕๘

วันที่ ๒๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๘

เรื่อง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างรัฐธรรมนูญซึ่งแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้พิจารณา
วินิจฉัยว่าเป็นการชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้ว หรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑)
พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๗/๑ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๘
มาตรา ๓๘/๑ วรรคที่สอง

เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ผู้ร้อง ส่งร่างรัฐธรรมนูญ
ซึ่งแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๗/๑
ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๘/๑ วรรคที่สอง โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสาร
ประกอบ สรุปได้ดังนี้

- ๒ -

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๗/๑ ประกอบมาตรา ๓๕/๑ วรรคสี่บสอง กำหนดว่า เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบในการออกเสียงประชามติและประเด็นเพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบด้วย ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการออกเสียงประชามติ แล้วส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าเป็นการชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้วหรือไม่

ประเด็นคำถามของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพิ่มเติม (ต่อไปนี้เรียกว่า “ประเด็นเพิ่มเติม”) กำหนดว่า “ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี”

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการออกเสียงประชามติเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ ปรากฏว่าทั้งร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นเพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบในการออกเสียงประชามติ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้แก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยได้ดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาล โดยย้ายร่างมาตรา ๒๗๒ เดิม ไปไว้เป็นวรรคสอง แล้วนำประเด็นเพิ่มเติมมาเพิ่มความเป็นวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๗๒ แทน ซึ่งมีผลทำให้

๑. ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๒๖๘ (ซึ่งมีความหมายว่า “รัฐสภาชุดแรก” ตามที่ปรากฏในประเด็นเพิ่มเติม) ในการประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้กระทำ โดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

๒. ในการเสนอชื่อบุคคล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นจะเป็นผู้เสนอโดยต้องมีสมาชิก รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๓. บุคคลซึ่งจะได้รับการเสนอชื่อจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ เฉพาะจากบัญชีรายชื่อ

ของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๔. มติของรัฐสภาที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นเพิ่มเติมที่ได้รับความเห็นชอบในการออกเสียงประชามติ

๕. ในกรณีที่ไม้อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร อาจเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติยกเว้นตามมาตรา ๒๗๒ วรรคสอง

๖. มติของรัฐสภาตามข้อ ๕ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้

๗. เมื่อได้รับยกเว้นแล้ว จึงกลับไปดำเนินการเพื่อเสนอชื่อและให้ความเห็นชอบตามข้อ ๑, ๒, ๓ และ ๔ ข้างต้นต่อไป

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการออกเสียงประชามติ และส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าเป็นการชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้ว หรือไม่ กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๗/๑ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๘/๑ วรรคสี่ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา จึงได้มีหนังสือ

- ๔ -

ขอความเห็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นเพิ่มเติม รวมทั้งเอกสารอื่นใดที่เห็นว่าเกี่ยวข้อง จากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะรัฐมนตรี

สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ ส่งความเห็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

เมื่อประเด็นเพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบจากผู้ออกเสียงประชามติคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๐๗ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องปรับแก้ร่างรัฐธรรมนูญในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับประเด็นเพิ่มเติม เพื่อให้กลไกที่เกี่ยวกับประเด็นเพิ่มเติมสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ซึ่งได้แก่กระบวนการในการพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในช่วงห้าปีแรกถือว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านประเทศ โดยไม่จำกัดว่าต้องไปยึดติดกับถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในประเด็นเพิ่มเติม แต่เนื่องจากกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีตามที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านประชามติ มีทั้งส่วนที่กำหนดไว้ในบทถาวร อันได้แก่ มาตรา ๘๘ และมาตรา ๑๕๘ และส่วนที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล อันได้แก่ มาตรา ๒๗๒ และเมื่อประเด็นเพิ่มเติมเป็นกลไกที่ใช้บังคับชั่วคราวเปลี่ยนผ่านประเทศห้าปีแรกเพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ สมควรแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็ปรากฏอยู่ในตัวคำถามเองเพื่อไม่ให้กระทบกับบทบัญญัติที่เป็นบทถาวร และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาห้าปีแรกแล้ว กลไกที่ออกแบบไว้ในบทถาวรก็สามารถใช้บังคับต่อเนื่องไปได้โดยไม่ต้องกลับมาแก้ไขรัฐธรรมนูญอีก จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี ดังนี้

๑. ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านประชามติ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

- ๕ -

๒. การเสนอบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้เริ่มจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ก่อน โดยให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

๓. กรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อที่เสนอในครั้งแรกได้ ครั้งต่อไปให้เป็นสิทธิของสมาชิกรัฐสภาที่จะเสนอรายชื่อบุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้ต่อรัฐสภา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยไม่จำเป็นต้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อกันเพื่อขออนุญาตต่อรัฐสภาตามขั้นตอนที่มีอยู่เดิมในมาตรา ๒๗๒ เพราะขั้นตอนเดิมที่มีอยู่ในมาตรา ๒๗๒ เดิม เป็นขั้นตอนที่ถูกบัญญัติไว้ตามโครงสร้างเดิม คือโครงสร้างที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และสิทธิในการเสนอชื่อบุคคลต่อที่ประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นได้มาจากหลักการในมาตรา ๑๕๕ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ กล่าวคือ เมื่อบัญญัติให้สภาใดเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ก็จะมีสิทธิให้สมาชิกสภาแห่งนั้นเป็นผู้มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อสภานั้นได้ และเมื่อประเด็นเพิ่มเติมผ่านประชามติกำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ จึงไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่จะบัญญัติให้รัฐสภาต้องขอความยินยอมจากรัฐสภาในการเสนอชื่อบุคคลนอกบัญชี เพราะในที่สุดที่ประชุมของรัฐสภาก็จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่

๔. กระบวนการที่กล่าวมาข้างต้นมีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้มีใช้เพียงวาระเริ่มแรก

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๕ ส่งความเห็นและข้อมูลเกี่ยวข้องในประเด็นเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๕/๑ วรรคเจ็ด เสนอความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเกี่ยวกับประเด็นเพิ่มเติมไปยังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความว่า “ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ในระยะ ๕ ปีแรกนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากความเห็นชอบของรัฐสภา” ความเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น

- ๖ -

หมายความว่า การให้รัฐสภาเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีด้วย โดยในส่วนของข้อความที่ว่า “ให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากความเห็นชอบของรัฐสภา” ซึ่งคำว่า “ต้องมาจาก” มีนัยและความหมายในตัวเองว่า ชื่อผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นต้องมาจากรัฐสภาเช่นกัน และการให้รัฐสภาเป็นผู้ให้ความเห็นชอบย่อมมีความหมายต่อเนื่องจากประเด็นเพิ่มเติมของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและมีความหมายในตัวเองว่า สมาชิกรัฐสภาจะต้องเสนอรายชื่อบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีได้ด้วย เพราะถือเป็นกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี โดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๘ สรุปได้ว่า การเสนอประเด็นเพิ่มเติมในการออกเสียงประชามติเป็นการดำเนินการของสภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบกับการรับฟังความคิดเห็นของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๘/๑ วรคเจ็ด คณะรัฐมนตรีจึงมิได้มีส่วนในการกำหนดประเด็นเพิ่มเติมในการออกเสียงประชามติ และไม่ทราบเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของประเด็นเพิ่มเติม

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับความเห็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นเพิ่มเติมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะรัฐมนตรี ดังกล่าวรวมไว้ในสำนวน

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบระบุว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติในวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และประกาศผลการออกเสียงประชามติเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ปรากฏว่าผลการออกเสียงประชามติมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นเพิ่มเติมมากกว่าคะแนนเสียงไม่เห็นชอบ ซึ่งประเด็นเพิ่มเติมมีว่า

“ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี”

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติจากเดิมที่มีเพียงวรรคเดียว ความเป็น

- ๓ -

“ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ แล้ว หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้น เพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามมาตรา ๑๕๕ ต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้”

สำหรับร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขใหม่ มีสองวรรค ดังข้อความต่อไปนี้

“ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๕ เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๕๕ วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ แล้ว หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้น เพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

- ๘ -

ให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง
แจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่า กระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่
ผ่านประชามติในบทถาวรตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ จำแนกได้เป็น ๒ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้ง
เป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ และเป็นผู้มีชื่อ
อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง
ที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และการเสนอชื่อต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) สภาผู้แทนราษฎรมิมติเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี
โดยมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่ไม่มีอาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕
ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ เดิม ในบทเฉพาะกาล กำหนดกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี
ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ โดยจำแนกได้เป็น
๓ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อ
นายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘

(๒) รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้

(๓) ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามมาตรา ๑๕๕ ต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ใน
บัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้

โดยที่ประเด็นเพิ่มเติมมีเจตนารมณ์เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่อง
ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิรูปประเทศไว้อย่างน้อยห้าปี จึงจะสามารถ

- ๕ -

วางรากฐานการปฏิรูปประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยให้ความสำคัญกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารในการขับเคลื่อนให้เป็นผลสำเร็จตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่วางไว้ ประเด็นเพิ่มเติมจึงกำหนดเรื่องการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีในช่วงเปลี่ยนผ่านระยะห้าปี เป็นบทเฉพาะกาล คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้แก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับ ผลการออกเสียงประชามติเฉพาะกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่ มีรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ โดยแก้ไขให้มีสองวรรค ดังนี้

ความในวรรคหนึ่ง กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ และ เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของ พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และการเสนอชื่อต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และให้ที่ประชุมร่วมกันของ รัฐสภามีมติเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลใดเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ความในวรรคสอง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ในบทเฉพาะกาล กำหนด กระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๒๖๘ โดยจำแนกได้เป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อ นายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘

(๒) รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้

(๓) ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้ว หรือไม่

เมื่อพิจารณาความเห็นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและสภาคับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศประกอบแล้ว มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัย ดังนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีและผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นเพิ่มเติมที่ผ่านประชามติแล้ว เห็นได้ว่า การได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มีการแข่งขันขั้นตอนของการเสนอชื่อและการให้ความเห็นชอบออกจากกัน เนื่องจากต้องการให้การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความไว้วางใจของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ เพราะก่อนการเลือกตั้ง ประชาชนได้ทราบรายชื่อบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการสมัครรับเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้ประชาชนทราบตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ พรรคการเมืองจึงต้องคัดสรรบุคคลที่พรรคจะสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีหากสมาชิกพรรคการเมืองของตนได้รับการเลือกตั้งและมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร และถ้าบุคคลผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีก็เท่ากับว่ากระบวนการทางการเมืองนั้นได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ประกอบกับการออกเสียงประชามติเป็นกระบวนการในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนออกเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ หรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป ดังนั้น การตั้งประเด็นคำถามในการออกเสียงประชามติต้องมีความชัดเจนและไม่คลุมเครือเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ ดังเช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๑) ที่บัญญัติว่า “กำหนดเรื่องในการจัดทำประชามติ ซึ่งจะต้อง

มีข้อความที่ชัดเจนเพียงพอที่จะให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่จะจัดทำประชามติ” เมื่อการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติมมีเพียงว่า “... ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี” ย่อมทำให้เป็นที่เข้าใจได้ว่า ประเด็นเพิ่มเติมประสงค์เฉพาะให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่รวมถึงการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีด้วย ดังนั้น การที่ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องผู้มีสิทธิเสนอชื่อและผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่งดังกล่าว จึงสอดคล้องและชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้ว

(๒) ผู้มีสิทธิเสนอขอยกเว้นการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อ และมติในการให้ความเห็นชอบให้ยกเว้น

ประเด็นเพิ่มเติมที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบให้ส่งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการให้มีการออกเสียงประชามติในคราวเดียวกันกับการจัดให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๐๗ ย่อมหมายความว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบให้การได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีในระหว่างห้าปีแรก นับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา อันเป็นเจตนารมณ์เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีดังกล่าว คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับประเด็นเพิ่มเติมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๗/๑ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๘/๑ วรรคสิบสอง ได้ให้อำนาจและหน้าที่ไว้ โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องแก้ไขในทุกส่วน

ให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะในบทเฉพาะกาล ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ จะต้องถือตามเจตนารมณ์ของประเด็นเพิ่มเติมเป็นหลักสำคัญในการแก้ไข

ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขตามที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ที่กำหนดให้เป็นทางออกในกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด โดยร่างรัฐธรรมนูญ มาตราดังกล่าวได้ให้เป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ได้ ในขณะที่ประเด็นเพิ่มเติมที่ประชาชนผู้ออกเสียงประชามติส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นชอบไปแล้วนั้น ได้ระบุถ้อยคำว่า

“ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี”

เห็นได้ว่า การเสนอขอยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ดังที่ได้กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านประชามติ แม้ไม่อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาให้ความเห็นชอบตัวบุคคลผู้จะเป็นนายกรัฐมนตรีตามถ้อยคำของประเด็นเพิ่มเติมก็ตาม แต่การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติ จำเป็นต้องแก้ไขให้สอดคล้องกันทุกส่วนและทุกขั้นตอน ซึ่งรวมถึงขั้นตอนในการเสนอขอยกเว้นดังกล่าวด้วย และเมื่อพิจารณาขั้นตอนในการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ที่ได้ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีหน้าที่เสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วแต่หากเกิดกรณี ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากบุคคลผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด การที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่มีสิทธิในการเสนอขอยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยการเข้าชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ หากการดำเนินการในขั้นตอนการรวบรวมรายชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เกิดข้อขัดข้องจนเป็นเหตุให้กระบวนการทั้งหมดต้องล่าช้าออกไป หรือขั้นตอนการรวบรวมรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ย่อมส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องราบรื่นในกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีที่ต้องดำเนินการภายใต้การตัดสินใจของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของผลการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติม ร่างรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ที่มุ่งหมายให้เป็นทางออกกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีได้ จึงจำเป็นต้องให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้เสนอขอยกเว้นดังกล่าวได้ด้วย ประกอบกับเมื่อผลการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติมมีผลให้กระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี เปลี่ยนจากการยึดหลักการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของแต่ละสภาดำรงระบบสองสภา (Bicameral System) มาเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ร่วมกันของทั้งสองสภาในฐานะเทียบเท่ากับการทำงานในระบบ “สภาเดียว” (Unicameral System) ซึ่งทำหน้าที่เฉพาะในกระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีภายในระยะเวลาห้าปี นับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกเท่านั้น จึงมีผลให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นองค์กรที่มีบทบาทร่วมกันในกระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี โดยการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในขั้นตอนการเสนอขอยกเว้นตามความในร่างมาตรา ๒๗๒ วรรคสองนี้ มิใช่เป็นการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี หากแต่เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากขั้นตอนการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาไม่สามารถให้ความเห็นชอบได้ ขั้นตอนการเสนอขอยกเว้นอันเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบซึ่งต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา จึงควรเป็นอำนาจและหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาที่จะร่วมกันแก้ปัญหาข้อขัดข้องให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยสมตามเจตนารมณ์ของผลการออกเสียงประชามติ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งไม่มีสิทธิในการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอขอยกเว้นตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง จึงเป็นการสอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติมที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีกลไก

ในการดูแลการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในช่วงเปลี่ยนผ่านระยะห้าปี จึงสมควรให้สมาชิกของรัฐสภาซึ่งเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในช่วงเปลี่ยนผ่านห้าปี เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ร่วมกัน โดยให้สมาชิกวุฒิสภาเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการเสนอขอยกเว้นที่จะไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี จากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ซึ่งการให้สิทธิแก่สมาชิกวุฒิสภา ร่วมเป็นผู้เสนอขอยกเว้นก็ไม่ได้ตัดอำนาจและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอขอยกเว้น ดังกล่าวแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้อง แล้วเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภา ขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง แจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ นั้น ยังไม่สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติที่มีเจตนารมณ์ให้ที่ประชุม ร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านห้าปีแรก

ส่วนมติให้ยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่ พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไข ในมาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ก็ได้กำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาอยู่แล้ว จึงมิได้มีปัญหาความสอดคล้อง กับผลการออกเสียงประชามติแต่ประการใด

ดังนั้น การที่ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขมาในมาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิเสนอขอยกเว้นการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อ ที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงไม่สอดคล้องและไม่ชอบด้วยกับผลการออกเสียง ประชามติ ส่วนมติในการให้ความเห็นชอบให้ยกเว้น คือ มติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา นั้น ชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติแล้ว

- ๑๕ -

(๓) กำหนดเวลาและวันเริ่มนับเวลาตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

หลักการและเหตุผลพร้อมคำอธิบายประกอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่เสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้ประเทศมีกลไกสำคัญที่จะเป็นหลักประกันให้แก่สังคมในช่วงเปลี่ยนผ่านในระยะเวลาห้าปีแรก เมื่อมีรัฐสภาชุดแรกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และกลไกดังกล่าวควรที่จะกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินและเสริมสร้างเสถียรภาพให้แก่ผู้นำฝ่ายบริหาร การกำหนดให้มีกลไกดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่สมควรให้ประชาชนเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจผ่านกระบวนการออกเสียงประชามติ ซึ่งในการปฏิรูปประเทศนั้น ความในหมวด ๑๖ ของร่างรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ ก็กำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการแจ้งความคืบหน้าการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน

ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกในการดูแลการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในช่วงเปลี่ยนผ่านระยะห้าปี สมควรให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านห้าปี และเพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ สำเร็จและบรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ชาติและเจตนารมณ์ที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน อีกทั้ง เพื่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการทำงานของผู้นำฝ่ายบริหารทุกฝ่าย จึงตั้งประเด็นเพิ่มเติมเพื่อให้ประชาชนได้ออกเสียงประชามติว่า

“ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี”

- ๑๖ -

พิจารณาหลักการและเหตุผลพร้อมคำอธิบายประกอบประเด็นเพิ่มเติมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังกล่าว ประกอบร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติในประเด็นเพิ่มเติมในมาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่า “ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ ...” แล้วเห็นว่า โดยที่ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ กำหนดว่า รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังนั้น คำว่า ในระหว่างห้าปีแรก “นับแต่วันที่มิรัฐสภาภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘” จึงอาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งได้ว่า หมายถึงรัฐสภาชุดใดแน่ เพราะมิได้เน้นว่าเป็น “รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้” เหมือนกับในประเด็นเพิ่มเติม ทั้งยังอาจทำให้เข้าใจผิดได้ว่าจะต้องเริ่มนับเวลาของรัฐสภาที่เริ่มจากความเป็นสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น โดยไม่ได้ยึดโยงกับความเป็นรัฐสภาด้วย

เมื่อพิจารณาวันเริ่มนับกำหนดเวลาตามประเด็นเพิ่มเติมที่ว่า “... ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ...” จะเห็นได้ว่า วันที่มิรัฐสภาชุดแรกจะต้องมีองค์ประกอบของความเป็นรัฐสภาเกิดขึ้นเมื่อ ๑) มีสภาผู้แทนราษฎร ที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๓ ซึ่งมีสมาชิกภาพตามร่างมาตรา ๑๐๐ และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึงร้อยละเก้าสิบห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดแล้วที่จะสามารถเรียกประชุมรัฐสภาได้ตามร่างมาตรา ๘๔ และ ๒) มีวุฒิสภา ที่ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ดังนั้น “ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้” จึงหมายถึงวันที่มิสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาครบองค์ประกอบที่จะเป็นรัฐสภาโดยสมบูรณ์ สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรัฐสภาได้

เห็นได้ว่า วันเริ่มนับกำหนดเวลาตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข ยังมีถ้อยคำที่ไม่สอดคล้องกับผลการออกเสียงประชามติที่มุ่งหมายให้มีกลไกในการดูแลการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในช่วงเปลี่ยนผ่านระยะห้าปี “นับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้” โดยกำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่บริหาร

ราชการแผ่นดินในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านห้าปี “นับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้” เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ สำเร็จ และบรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ชาติและเจตนารมณ์ที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน ซึ่งที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาจะต้องประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา จึงจะเริ่มนับกำหนดเวลาห้าปีนี้ได้ การเริ่มนับกำหนดเวลาดังกล่าวจึงถือเป็นสาระสำคัญของประเด็นเพิ่มเติมด้วย

สำหรับกำหนดเวลาและวันเริ่มนับเวลาตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง นั้น เมื่อพิจารณาว่าร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขซึ่งกำหนดว่า “ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ แล้ว ...” จะเห็นได้ว่า คำว่า “วาระเริ่มแรก” ในที่นี้ อาจหมายถึง วาระที่เกิดขึ้นในคราวแรกที่ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ซึ่งต้องกระทำภายใน ๑๕๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) และ (๔) มีผลใช้บังคับแล้วตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ เท่านั้น จึงไม่สามารถนำการเสนอขอยกเว้นดังกล่าวมาใช้ได้อีกในกรณีที่ต้องให้ความเห็นชอบแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ หากมีเหตุให้นายกรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด แม้ว่าจะอยู่ในระหว่างห้าปีแรกตามวรรคหนึ่งก็ตาม และวันเริ่มนับกำหนดเวลาดังกล่าวก็เป็นการนับตั้งแต่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ ซึ่งเป็นเพียงวันที่มีสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ไม่ได้ยึดโยงกับการมิรัฐสภาชุดแรกด้วย

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผลการออกเสียงประชามติที่มุ่งหมายให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดกำหนดเวลาห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังที่ประชาชนได้ให้ความเห็นชอบประเด็นเพิ่มเติมตามผลการออกเสียงประชามติ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงร้อยละ ๕๘.๐๗ การกำหนดเวลาและวันเริ่มนับกำหนดเวลาตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง จึงต้องสอดคล้องกันเพื่อให้ได้นายกรัฐมนตรีเข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการในช่วงระยะเวลาเดียวกัน และเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ สำเร็จ และบรรลุผลตามแผนยุทธศาสตร์ชาติและเจตนารมณ์ที่ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์

- ๑๘ -

สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน จึงได้กำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาจะต้องประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทั้งกำหนดเวลาและวันเริ่มนับเวลาดังกล่าวจึงถือเป็นสาระสำคัญของผลการออกเสียงประชามติ

ดังนั้น การที่ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข โดยกำหนดเวลาและวันเริ่มนับเวลาดำรงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง จึงไม่สอดคล้องและไม่ชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ไม่ชอบด้วยกับผลการออกเสียงประชามติ และให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแก้ไขตามที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ ดังนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเสนอขอยกเว้นการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อ คือ สมาชิกสภาจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๒) กำหนดเวลาและวันเริ่มนับเวลาดำรงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง คือ “ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้”

ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแก้ไขตามที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับแก้ถ้อยคำในคำปรารภให้สอดคล้องกันต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๗/๑

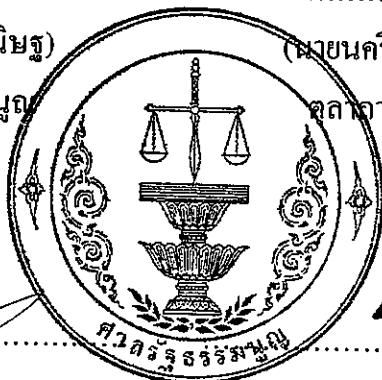
(คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๘)

(นายจรูญ กัทศิชนากุล)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายซัช ชลวร)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุญส่ง กุลบุปผา)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวรวิทย์ กังสศิเทียม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ